

Capitolul I. Noțiuni introductive privind partea specială a dreptului procesual penal

Secțiunea 1. Aspecte de ordin terminologic privind părțile științei dreptului procesual penal

§1. Considerații generale

Evoluția reglementărilor din domeniul dreptului procesual penal a condus la necesitatea sistematizării Codului de procedură penală în două părți: Partea generală și Partea specială.

Această sistematizare a reglementării a fost făcută pentru prima dată în actualul Cod de procedură penală, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969. Astfel, din punct de vedere legislativ, Codurile de procedură penală anterioare^[1] nu prevedeau expres o împărțire a reglementării în Partea generală și Partea specială. Cu toate acestea, în doctrină diviziunea era folosită de numeroși autori (Tr. Pop, S. Kahane, Gr. Theodoru etc.) și înainte de sistematizarea ca atare a legislației.

Față de actuala sistematizare a Codului de procedură penală, a devenit obligatorie și sistematizarea științei dreptului procesual penal în cele două părți, fapt acceptat și îmbrățișat în prezent de toți autorii din acest domeniu. Astfel, analiza separată a părții generale și a părții speciale a științei dreptului procesual penal a devenit o regulă general respectată în doctrina de specialitate.

Mai mult decât atât, necesitatea armonizării legislației României cu legislația Uniunii Europene a condus la reglementarea în legislația noastră procesual penală a unor instituții noi^[2], a căror analiză face obiectul științei dreptului procesual penal.

Mărirea substanțială a volumului reglementării a determinat o creștere a întinderii materiei studiate în cadrul acestei discipline la facultățile de drept. În consecință, în prezent, cele două părți ale științei dreptului procesual penal ar trebui, credem noi, să fie tratate pe parcursul a doi ani de studiu, stabilindu-se astfel și o departajare clară a părții generale de partea specială a dreptului procesual penal^[3].

---

[1] Primul Cod de procedură penală modern a intrat în vigoare la 2 decembrie 1864 și s-a aplicat până la 19 martie 1936, când a intrat în vigoare un nou Cod de procedură penală, aplicabil până la data intrării în vigoare a actualului Cod de procedură penală – 1 ianuarie 1969.

[2] Elocvente în acest sens sunt dispozițiile Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală (republicată în M. Of. nr. 377 din 31 mai 2011), prin care au fost reglementate instituții precum: mandatul european de arestare, transferul de proceduri etc.

[3] În funcție de conținutul lor, numeroase științe cuprind două mari părți: partea generală și partea specială. Așa, de pildă, este cunoscută și unanim admisă împărțirea după această modalitate a dreptului penal – N. VOLONCIU, *Tratat de procedură penală. Partea generală*, vol. II, Ed. Paideia, București, 1999, p. 48. În condițiile în care numărul articolelor Codului penal este mai mic decât cel al Codului de procedură penală, modalitatea de studiu propusă este pe deplin justificată.

§2. Precizări terminologice

Partea generală a dreptului procesual penal studiază principalele reglementări și instituții aplicabile pe întreg cursul procesului penal, fără a face nicio diferențiere specifică fiecăreia dintre cele trei faze ale procesului penal. Astfel, în această parte sunt analizate: principiile (regulile de bază ale procesului penal), participanții în procesul penal, acțiunile ce pot fi exercitate în cadrul procesului penal, competența organelor judiciare penale, măsurile procesuale, probele și mijloacele de probă, precum și actele procesuale și procedurale comune.

Partea specială a dreptului procesual penal examinează în mod direct și nemijlocit procesul penal. Această activitate progresivă este tratată în modul în care se derulează „filmul activităților procesuale”^[1].

Practic, procesul penal este o activitate judiciară în devenire, care începe, se amplifică și ia sfârșit prin succesiunea progresivă a unor activități și acte judiciare efectuate consecutiv și coordonat^[2].

Astfel, partea specială a dreptului procesual penal sistematizează activitatea organelor judiciare pe faze ale procesului penal. Urmărirea penală, judecata și executarea hotărârilor judecătorești penale sunt analizate în desfășurarea lor cronologică, acestor faze ale procesului penal fiindu-le alăturat și studiul procedurilor speciale.

Precizările anterioare conduc la concluzia că partea specială a dreptului procesual penal deține funcționalitatea cea mai importantă din punctul de vedere al activității practice a organelor judiciare penale.

Analiza procesului penal în cronologia sa reprezintă o valorificare a regulilor de bază și a instituțiilor fundamentale ale dreptului procesual penal analizate în partea generală, din punct de vedere strict teoretic, și sistematizate în partea specială, așa cum acestea acționează ca niște pârgii folosite de participanții la procesul penal în cadrul activității judiciare.

Pentru considerentele arătate, în capitolele ce vor urma vom realiza o analiză strict cronologică a activităților desfășurate înainte și în timpul procesului penal, astfel încât parcurgerea acestei analize să determine o imagine a procesului penal cât mai apropiată de desfășurarea practică a activității judiciare.

Acesta este motivul pentru care, în prezentul capitol, am înțeles să analizăm, pe lângă aspectele de natură introductivă, și reglementările generale ale urmăririi penale, judecării și executării hotărârilor penale, pentru ca, în continuare, să putem trata derularea în sine a activităților procesuale.

Secțiunea a 2-a. Structura și sistematizarea părții speciale a dreptului procesual penal. Fazele procesului penal

§1. Aspecte introductive

Săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală este momentul incipient în care, cel puțin la nivel abstract, ia naștere un raport juridic de drept penal în virtutea căruia

[1] I. NEAGU, *Tratat de procedură penală. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 43.

[2] V. DONGOROZ, S. KAHANE, G. ANTONIU, C. BULAI, N. ILIESCU, R. STĂNOIU, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea specială*, vol. VI, Ed. Academiei și Ed. All Beck, București, 2003, p. 6.

statul, prin organele sale, are dreptul de a trage la răspundere penală pe cel împotriva căruia planează bănuiala legitimă că ar fi cel care a săvârșit infracțiunea^[1] și a-l obliga pe acesta să suporte consecințele. Exercițarea puterii statului de a angaja tragerea la răspundere penală care să se materializeze prin aplicarea unei sancțiuni se analizează în orice stat de drept democratic, bazat pe principiul separării puterilor în stat, numai prin *justiție*.

Organele judiciare penale realizează justiția prin puterea judecătorească. A soluționa o cauză rezultată din săvârșirea unei fapte prevăzute și pedepsite de legea penală presupune efectuarea unei activități de justiție^[2].

Justiția penală nu se poate realiza decât de organe specializate, judiciare, împuternicite de lege să efectueze ansamblul activităților legate de descoperirea faptelor cu caracter penal, prinderea făptuitorilor, strângerea și administrarea probelor, stabilirea vinovăției sau nevinovăției infractorilor, raportat la materialul probator al cauzei, tragerea la răspundere penală a celor vinovați în activitatea de judecată și executarea hotărârilor penale definitive de condamnare. În aceste condiții, realizarea justiției penale apare, în orice stat de drept, ca singurul liant prin care organele sale judiciare, într-un cadru bine definit, elimină arbitrarul și nedreptatea.

Exercițarea atribuțiilor și a competențelor organelor judiciare ale statului care răspund dezideratului legat de restabilirea ordinii de drept, prin descoperirea infracțiunilor și pedepsirea celor vinovați, dar și celui legat de exercițarea scopului preventiv nu se poate realiza decât într-un cadru legal jurisdicțional, care se bucură de legitimitate față de natura complexă a soluționării oricărei cauze penale, dar și față de consecințele de natură juridică asupra drepturilor și libertăților individului, subiect al raportului juridic penal de conflict. Acest cadru legal în care se manifestă actul jurisdicțional penal este *procesul penal*.

Concluzionând, procesul penal apare ca o categorie juridică foarte complexă^[3] în care, grație reglementării procesual penale expres și limitativ prevăzute de legea procesual penală, își desfășoară activitatea acele organe judiciare penale competente pentru descoperirea faptelor prevăzute de legea penală, identificarea făptuitorilor și prinderea acestora, strângerea și administrarea probelor ce servesc atât apărării, cât și acuzării, stabilirea vinovăției și tragerea la răspundere penală^[4], în mod proporțional și echitabil cu principiile în care se realizează justiția europeană și cu respectarea drepturilor tuturor participanților.

[1] Dispozițiile art. 17 C. pen. stabilesc că „Infracțiunea este fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală. Infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale”.

[2] N. VOLONCIU, *Tratat de procedură penală. Partea generală*, vol. I, Ed. Paideia, București, 1996, p. 8.

[3] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 21.

[4] Noțiunea de proces penal, în literatura de specialitate, a cunoscut numeroase și diferite abordări referitoare la definirea sa ca activitate esențială în orice stat de drept. Cea mai cuprinzătoare apreciem că este definiția oferită de prof. I. NEAGU: „Definim procesul penal ca activitatea reglementată de lege, desfășurată de organele competente, cu participarea părților și a altor persoane, în scopul constatării în timp și în mod complet a faptelor ce constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală”, *op. cit.*, p. 19.

§2. Fazele procesului penal, elemente esențiale în baza cărora se realizează structurarea părții speciale a dreptului procesual penal

Așa cum am arătat în partea introductivă a prezentului studiu, partea specială a dreptului procesual penal reprezintă ansamblul dispozițiilor procedural penale, reglementate de legiuitorul român în Partea specială din Codul de procedură penală^[1] (art. 200-522¹), acea parte a dreptului procesual penal care stabilește, structurează și sistematizează activitatea organelor judiciare penale, urmărind succesiunea actelor judiciare efectuate consecutiv și interdependent, începând cu o activitate prealabilă esențială pentru pregătirea condițiilor care să asigure desfășurarea următoarei etape, a judecății, finalizată cu momentul în care se realizează tragerea efectivă la răspundere penală prin executarea pedepsei stabilite, în temeiul unei hotărâri judecătorești legale și temeinice de condamnare.

Sucesiunea activităților efectuate de organele judiciare competente concretizează complexitatea categoriei juridice de proces penal în cadrul căruia își găsește expresia partea specială a dreptului procesual penal.

În aceste condiții, este evident că, pentru a înțelege modalitatea în care este structurată și sistematizată partea specială a dreptului procesual penal, trebuie să ne raportăm la fazele procesului penal, deci la modalitatea în care este structurat și sistematizat procesul penal în desfășurarea sa progresivă, de la descoperirea infracțiunii și până la condamnarea inculpatului și punerea în executare a hotărârii judecătorești penale^[2].

Caracterizat prin complexitate și desfășurare progresivă, procesul penal presupune desfășurarea activităților judiciare specifice fiecărei etape, ce se desfășoară printr-o multitudine de acte procesuale prestabilite, expres și limitativ prevăzute de lege.

În aceste condiții, acele diviziuni în cadrul cărora se efectuează un complex de activități judiciare în mod succesiv, progresiv și coordonat, în limitele stabilite expres de legiuitor, de către organele judiciare competente, în temeiul unor raporturi juridice procesual penale calificate pentru aducerea la îndeplinire a unor scopuri specifice, pot fi calificate drept faze ale procesului penal^[3] ce sistematizează partea specială a dreptului procesual penal.

Structurarea procesului penal în funcție de mai multe faze este o reminiscență a sistemului caracteristic procesului inchizitorial, când, practic, începe să se contureze tendința de a sistematiza procesul penal prin introducerea formei preliminare – „investigația” (actualmente faza de urmărire penală) – ca etapă distinctivă de judecata propriu-zisă.

[1] Codul de procedură penală român a fost modificat și completat prin Legea nr. 356/2006 (M. Of. nr. 677 din 7 august 2006), care a intrat în vigoare la 30 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României, în timp ce prevederile referitoare la persoana juridică au intrat în vigoare la data intrării în vigoare a normelor corespunzătoare din Codul penal, introduse prin Legea nr. 278/2006 (M. Of. nr. 601 din 12 iulie 2006).

[2] N. VOLONCIU, *op. cit.*, p. 14.

[3] Sistematizarea procesului penal pe faze răspunde nevoii ca fiecare dintre etapele procesului penal să acopere și să răspundă unei anumite funcții procesuale: funcția procesuală de desfășurare a urmăririi penale, funcția desfășurării judecării cauzelor penale, funcția punerii în executare a hotărârilor judecătorești penale (a se vedea, în acest sens, I. NEAGU, *op. cit.*, p. 26).

Necesitatea sistematizării și structurării procesului penal, implicit și a părții speciale a dreptului procesual penal, este evidentă dacă ne raportăm la nevoia de a simplifica și grupa ansamblul activităților cronologice realizate de organele judiciare.

În literatura de specialitate, unii autori^[1] au apreciat că sistemul procesului penal este reprezentat de totalitatea fazelor și ansamblul etapelor pe care le parcurge procesul penal în modalitatea reglementată de legiuitorul român.

Astfel, sistematizarea părții speciale a dreptului procesual penal se realizează în limita aceluiași coordonate în baza cărora este sistematizat procesul penal român.

Structura tipică a procesului penal român presupune parcurgerea a trei etape, faze distincte în raport de categoria de organe și activități judiciare ce se impun a fi desfășurate în vederea soluționării cauzei și aflării adevărului. Astfel, în structura procesului penal distingem ca faze principale:

- urmărirea penală;
- judecata;
- punerea în executare a hotărârilor penale.

Trecerea procesului penal prin cele trei faze reprezintă schema sa tipică. Este posibil ca procesul penal să nu parcurgă toate aceste faze.

Urmărirea penală apare ca cea fază a procesului penal în care sunt efectuate activități procesuale premergătoare judecării^[2]. Judecata presupune soluționarea propriu-zisă a cauzei în condiții de contradictorialitate, publicitate, cu respectarea și aplicarea prezumției de nevinovăție și a dreptului de apărare, activitatea concretizându-se în pronunțarea unei hotărâri legale și temeinice sub aspectul aflării adevărului și sancționării proporționale cu gradul de vinovăție, exclusiv pe baza materialului probator de la dosarul cauzei. Ultima fază a procesului penal, respectiv punerea în executare a hotărârilor penale, presupune realizarea scopului legii penale concretizat în aducerea la îndeplinire a sancțiunilor penale stabilite în mod definitiv prin hotărârea instanței de judecată, raportat la modalitatea de individualizare, pentru a asigura restabilirea ordinii de drept vătămăte, prevenirea săvârșirii faptelor similare și, cel mai important, reeducarea.

Fiecare dintre aceste faze ale procesului penal este guvernată de reguli procedurale penale stricte, expres reglementate de legiuitorul român.

Astfel, partea specială a dreptului procesual penal este structurată și sistematizată în raport de regulile după care se desfășoară procesul penal^[3] în cele trei faze ale sale, respectiv în raport de regulile care studiază la nivel teoretic aspectele legate de desfășurarea urmăririi penale, judecării și punerii în executare a hotărârii definitive de condamnare.

Secțiunea a 3-a. Aspecte de ordin general privind urmărirea penală ca fază a procesului penal

Urmărirea penală, ca prima fază a procesului penal român, este reglementată de Titlul I din Partea specială a Codului de procedură penală, art. 200-286.

[1] În acest sens, a se vedea N. VOLONCIU, *op. cit.*, p. 22.

[2] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 27.

[3] GR. THEODORU, *Tratat de Drept procesual penal*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 33.

Pentru realizarea justiției penale într-un stat de drept, în sensul descoperirii infracțiunilor, identificării și prinderii infractorilor, străngerii probelor necesare, în cadrul mecanismului procesual s-a conturat necesitatea obiectivă ca, înainte de activitatea de judecare propriu-zisă, să existe o activitate prealabilă și diversificată^[1], reglementată într-o etapă procesuală separată. Astfel, această fază obligatorie a procesului penal, urmărirea penală, apare ca esențială prin prisma necesității restabilirii ordinii de drept și sancționării celor vinovați pe baza unor probe certe, indubitabile sub aspectul persoanei ce a săvârșit fapta prevăzută de legea penală și al vinovăției acesteia.

Caracterul obligatoriu al fazei de urmărire penală este regula în această materie, însă în mod excepțional există și forme atipice ale procesului penal român, concretizate prin inexistența acestei etape – de exemplu, situația reglementată de dispozițiile art. 278¹ alin. (8) lit. c) C. proc. pen., când plângerea se adresează direct instanței de judecată, iar procesul penal începe direct cu judecata^[2].

Din punct de vedere al evoluției acestei faze procesuale care precede judecata, reținem că, pentru prima dată, Codul de procedură penală din 1936, după modelul occidental, a reglementat activitatea prealabilă judecătii desfășurată de organe specializate sub denumirea „Primele cercetări, urmărirea și instrucția”. Prin Legea nr. 3/1956 s-a adoptat o nouă reglementare a activității preliminare, fiind folosită pentru prima dată noțiunea de „urmărire penală”, extinzându-se cu această ocazie denumirea de urmărire la întreaga activitate, care avea ca finalitate sesizarea instanței de judecată ce urma să judece cauza penală. Denumirea a fost menținută ulterior de dispozițiile Codului de procedură penală din anul 1968^[3].

Actualul Cod de procedură penală situează urmărirea penală ca primă fază a procesului penal, beneficiind de funcții și finalități proprii, în conformitate cu principiile de drept^[4] care guvernează desfășurarea procesului penal. Reglementarea din Codul de procedură penală nu mai prevede forma procedurală a anchetei penale și conține avantajul că a fost în mod substanțial simplificată sub aspectul organelor judiciare care au atribuții legale (procurorul și organele de cercetare penală), fiind reglementată, de asemenea, sub aspectul duratei de desfășurare (aceasta nu mai este limitată)^[5].

În literatura de specialitate, numeroși autori au încercat să definească în mod cât mai complet și cuprinzător noțiunea de urmărire penală ca etapă distinctă a procesului penal. În esență, aceste definiții sunt apropiate sub aspectul conținutului, astfel că urmărirea penală se înfățișează ca activitatea desfășurată de organele de urmărire penală în care se strâng și se verifică probele cu privire la săvârșirea infracțiunii, se

[1] N. VOLONCIU, *Tratat de procedură penală. Partea specială*, vol. II, Ed. Paideia, București, 1996, p. 7.

[2] I.C.C.J., S.U., dec. nr. 48/2007 (M. Of. nr. 574 din 30 iulie 2008), a stabilit că nu este posibilă reținerea cauzei spre judecare de către instanța de judecată în situația în care obiect al plângerii îl constituie un act al procurorului de neîncepere în judecată (act de neîncepere a urmăririi penale).

[3] Tr. Pop, *Drept procesual penal. Partea specială*, vol. IV, Ed. Tipografia Națională, Cluj, 1948, p. 104.

[4] Procesul penal român se desfășoară cu respectarea următoarelor principii: legalității și oficialității procesului penal (art. 2); aflării adevărului (art. 3); rolului activ al organelor judiciare penale (art. 4); garanțării libertății persoanei (art. 5); respectării demnității umane (art. 5¹); prezumției de nevinovăție (art. 5²); garantării dreptului la apărare (art. 6); limbii în care se desfășoară procesul penal (art. 7); dreptului la un proces echitabil [art. 6 par. 3 lit. b)-c) din Convenție].

[5] V. DONGOROZ ȘI COLAB., *op. cit.*, p. 23.

descoperă făptuitorul, stabilindu-se și răspunderea acestuia pentru trimiterea în judecată.

Articolul 200 C. proc. pen. este elocvent în stabilirea obiectului urmăririi penale: strângerea probelor^[1] necesare cu privire la existența infracțiunilor^[2], la identificarea făptuitorilor^[3] și la stabilirea răspunderii^[4] acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.

În aceste condiții, reiese că în această etapă a procesului penal organele de urmărire penală au obligația să stabilească adevărul sub toate aspectele de fapt și de drept, în mod corect și complet cu privire la condițiile în care s-a săvârșit infracțiunea, atât în defavoarea, cât și în favoarea învinutului sau inculpatului, pentru a pregăti terenul unei legale soluționări a cauzei de către instanța de judecată^[5].

În ceea ce privește limitele în care se situează și desfășoară urmărirea penală, trebuie precizat că această etapă este strict reglementată de legiuitor.

Momentul de început al urmăririi penale este cel în care se fixează cadrul legal în temeiul căruia organele de urmărire penală sunt îndreptățite să desfășoare toate activitățile judiciare necesare aflării adevărului. Acest moment este marcat prin mai multe categorii de acte procesuale:

– rezoluția de începere a urmăririi penale – este actul procesual prin care organul de cercetare penală sau procurorul dispune începerea urmăririi penale în cazul sesizării din exterior (prin plângere sau denunț), precum și în cazul sesizării interne (sesizării din oficiu);

– ordonanța de începere a urmăririi penale – este actul procesual prin care procurorul, soluționând un conflict de competență între două organe de cercetare penală, poate dispune, prin același act, și începerea urmăririi penale;

– procesul-verbal de începere a urmăririi penale – este actul procesual prin care, în același moment în care constată o infracțiune descoperită în flagrant, procurorul sau organul de cercetare penală dispune și începerea urmăririi penale.

Momentul final al urmăririi penale este circumscris soluției dispuse de procuror:

– trimiterea în judecată, prin rechizitoriu, dacă probele confirmă îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege;

– scoatere de sub urmărire penală, dispusă prin ordonanță sau rezoluție, dacă în cauză există învinuit sau inculpat și este incident vreunul dintre cazurile prevăzute de art. 10 lit. a)-e) C. proc. pen.;

– încetarea urmăririi penale, dispusă prin ordonanță sau rezoluție motivată, dacă în cauză există învinuit sau inculpat și este incident vreunul dintre cazurile prevăzute de art. 10 lit. f)-h), i¹) și j) C. proc. pen.;

– clasarea cauzei penale, dispusă prin ordonanță, dacă nu există învinuit sau inculpat și este incident vreunul dintre cazurile prevăzute de art. 10 C. proc. pen.

[1] Strângerea probelor reprezintă activitatea de adunare a probelor, examinarea și evaluarea lor, pentru a se stabili dacă sunt sau nu suficiente pentru a dispune trimiterea sau netrimitea în judecată (I. NEAGU, *op. cit.*, p. 21).

[2] Existența infracțiunilor – vor fi avute în vedere infracțiunile indiferent de faza de desfășurare a activității infracționale, atât atunci când este vorba de o infracțiune consumată, cât și de tentativa la infracțiune.

[3] Identificarea făptuitorilor – depistarea celor care au săvârșit fapta penală, aflarea datelor de identitate ale acestora.

[4] Stabilirea răspunderii – probele adunate trebuie să contribuie la lămurirea aspectelor privind fapta penală, vinovăția făptuitorului, pentru a se stabili dacă poate sau nu să răspundă penal.

[5] GR. THEODORU, *op. cit.*, p. 548.

Urmărirea penală, ca etapă a procesului penal român, se caracterizează prin incidența cu preponderență a tuturor regulilor și principiilor de drept aplicabile întregului proces penal.

În afară de principiile fundamentale care reprezintă pilonii procesului penal, urmărirea penală prezintă trăsături caracteristice care o diferențiază de celelalte două faze ale procesului penal și pe care le vom prezenta pe scurt în continuare:

a) *lipsa de colegialitate a organului de urmărire penală* – activitatea de urmărire penală presupune faptul că organul de urmărire penală își desfășoară activitatea judiciară în mod necolegial, respectiv fiecare act care realizează ansamblul activității complexe de urmărire penală este efectuat de o singură persoană, un singur organ judiciar, spre deosebire de instanța de judecată, care soluționează cauza la nivel colegial, prin intermediul unui complet de judecată legal învestit;

b) *subordonarea ierarhică în efectuarea actelor de urmărire penală* – urmărirea penală se realizează de diferite organe de urmărire penală, care sunt organizate într-un sistem ce presupune subordonare din partea organelor inferioare în grad față de organele superioare.

Procurorii conduc și controlează activitatea de cercetare penală a organelor de poliție, care sunt obligate să aducă la îndeplinire dispozițiile procurorului, dispozițiile date de acesta având caracter obligatoriu pentru organele din subordinea sa [art. 219 alin. (2) C. proc. pen.]. La rândul lor, procurorii se supun superiorilor lor ierarhici;

c) *lipsa de publicitate în activitatea de urmărire penală* – caracterul nepublic al urmăririi penale se referă la faptul că, pentru ca activitatea de strângere a probelor să se poată realiza în condiții optime, sunt necesare păstrarea secretului cu privire la actele de cercetare penală efectuate în vederea aflării adevărului și evitarea creării unor premise care să îi ridice organului de urmărire penală obstacole în confruntarea de ordin tactic cu infractorul.

Lipsa de publicitate cu privire la actele de urmărire penală împiedică învinutul sau inculpatul să încerce să obstrucționeze aflarea adevărului prin distrugerea probelor sau influențarea martorilor.

În literatura de specialitate^[1] s-a arătat în mod judicios că lipsa de publicitate a urmăririi penale nu îi conferă acestei faze a procesului penal caracter secret, pentru că nu poate fi secret tot ceea ce este cunoscut de martori, experți, interpreți, martori asistenți, persoanele care asistă la cercetări la fața locului sau la percheziții ori de apărători. Lipsa de publicitate a urmăririi penale presupune doar că anumite acte de urmărire penală pot fi cunoscute doar la momentul final al cercetării penale (prezentarea materialului de urmărire penală este obligatorie pentru organul de cercetare penală); dosarul penal, pe parcursul desfășurării urmăririi penale, poate fi cunoscut parțial, fragmentat, doar de anumiți subiecți^[2], această fază a procesului penal fiind caracterizată de lipsa de publicitate, spre deosebire de etapa judecătii, care este în mod obligatoriu publică;

d) *lipsa de contradictorialitate a urmăririi penale* – această trăsătură a etapei urmăririi penale presupune faptul că organul de urmărire penală exercită atât funcția acuzării, de învinuire, cât și funcția de apărare și de soluționare a cauzei, ca o

[1] V. DONGOROZ ȘI COLAB., *op. cit.*, p. 24.

[2] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 30.

excepție de la regula contradictorialității procesului penal român. În această etapă, organul de urmărire penală exercită două acțiuni distincte, paralele și contradictorii:

- acțiunea de tragere la răspundere penală și
- acțiunea opusă acesteia, de apărare^[1], pentru că strânge probe atât în acuzare, cât și în apărare.

În literatura de specialitate, autori consacrați de drept, teoreticieni și practicieni au fost de părere că, în realitate, ceea ce lipsește urmăririi penale nu este concepția construcției juridice necontradictorii, ci modalitatea de manifestare a acesteia, care este în general expresă, fiindcă în desfășurarea sa funcționează contradictorialitatea tacită^[2], în virtutea rolului activ al organelor de urmărire penală;

e) *caracterul preponderent scris al urmăririi penale* – presupune faptul că majoritatea actelor procesuale de urmărire penală, care realizează practic ansamblul materialului probator al dosarului cauzei, îmbracă forma scrisă, având în vedere că instanța de judecată nu se poate pronunța asupra existenței infracțiunii, vinovăției decât în temeiul unor elemente rezultate din faza de urmărire penală consemnate în scris. Aceasta nu exclude însă posibilitatea realizării în faza de urmărire penală de acte orale, exprimate prin viu grai.

Secțiunea a 4-a. Organele de urmărire penală și competența acestora

§1. Organele de urmărire penală

Activitatea de urmărire penală se efectuează de către procurori și de către organele de cercetare penală [art. 201 alin. (1) C. proc. pen.].

Organele de cercetare penală sunt:

– organele de cercetare ale poliției judiciare (lucrători specializați din Ministerul Administrației și Internelor, desemnați nominal de ministrul administrației și internelelor, cu avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție);

– organele de cercetare penală speciale (art. 208 C. proc. pen.), și anume: ofițerii anume desemnați de către comandanții unităților militare corp aparte și similare, precum și comandanții acestor unități; ofițerii anume desemnați de către șefii comendurilor de garnizoană, precum și șefii acestor unități; ofițerii anume desemnați de către comandanții centrelor militare, precum și comandanții acestor unități; ofițerii poliției de frontieră, anume desemnați pentru infracțiunile de frontieră; căpitanii porturilor.

§2. Actele organelor de urmărire penală

Actele organelor de urmărire penală sunt: rechizitoriul, ordonanța, rezoluția, procesul-verbal, referate cu propunere motivată, diferite adrese.

a) *Rechizitoriul*. Este folosit în vederea dispunerii trimiterii în judecată a inculpatului. Mai poate reprezenta, în ipoteza în care urmărirea penală s-a desfășurat fără acțiune penală pusă în mișcare, act de inculpare, dacă procurorul dispune trimiterea

[1] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. II, p. 14.

[2] V. DONGOROZ ȘI COLAB., *op. cit.*, p. 24.

în judecată; de asemenea, în ipoteza în care, la terminarea urmăririi penale, se constată că pentru unul sau mai mulți inculpați nu se impune trimiterea în judecată, prin rechizitoriu se va dispune, pe de o parte, trimiterea în judecată a unor inculpați și, pe de altă parte, netrimiterea în judecată a celorlalți.

Rechizitoriul, ca act al organelor de urmărire penală, trebuie să se limiteze la fapta și persoana pentru care s-a efectuat urmărirea penală. Rechizitoriul trebuie să cuprindă, pe lângă mențiunile prevăzute în art. 203 C. proc. pen., datele privitoare la persoana inculpatului, fapta reținută în sarcina sa, încadrarea juridică, probele pe care se întemeiază învinuirea, măsura preventivă luată și durata acesteia, precum și dispoziția de trimitere în judecată, numele și prenumele persoanelor care trebuie citate în instanță, cu indicarea calității lor în proces și locul unde urmează a fi citate.

Rechizitoriul este verificat sub aspectul legalității și temeiniciei de prim-procurorul parchetului sau, după caz, de procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, iar când urmărirea este făcută de acesta, verificarea se face de procurorul ierarhic superior. Când urmărirea penală este efectuată de un procuror de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, rechizitoriul este verificat de procurorul șef de secție, iar când urmărirea penală este efectuată de acesta, verificarea se face de procurorul general al acestui parchet^[1].

b) *Ordonanța*. Este folosită acolo unde legea prevede aceasta, atât de către procuror, cât și de către organul de cercetare penală. Organele de urmărire penală dispun prin ordonanță, spre exemplu, în cazul luării măsurilor de prevenție sau a măsurilor asigurătorii. Ordonanța trebuie să cuprindă următoarele elemente: data și locul întocmirii, numele, prenumele și calitatea celui care o întocmește, cauza la care se referă, obiectul actului sau al măsurii procesuale, temeiul legal, semnătura celui care a întocmit-o și mențiuni speciale prevăzute de lege pentru anumite acte sau măsuri.

c) *Rezoluția*. Se folosește în ipotezele în care legea nu prevede în mod expres necesitatea redactării unei ordonanțe (de exemplu, confirmarea de către procuror a propunerii organului de cercetare penală de a nu se dispune începerea urmăririi penale se face prin rezoluție).

d) *Procesul-verbal*. Reprezintă înscrisul prin care organele de cercetare penală constată fapte sau împrejurări ce pot servi la aflarea adevărului într-o cauză penală (procesul-verbal de percheziție domiciliară) ori prin care se atestă îndeplinirea anumitor acte procesuale (procesul-verbal de prezentare a materialului de urmărire penală).

e) *Referat cu propunere motivată*. Când organul de cercetare penală consideră că este cazul să fie luate anumite măsuri de competența exclusivă a procurorului, face propuneri motivate în cuprinsul unui referat (de exemplu, referat cu propunere motivată pentru punerea în mișcare a acțiunii penale).

^[1] Prin dec. nr. 9/2008 (M. Of. nr. 831 din 10 decembrie 2008), Înalta Curte de Casație și Justiție, S.U., a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu privire la verificarea legalității și temeiniciei actului de trimitere în judecată, conform art. 264 alin. (3) C. proc. pen., în cazul când înaintarea rechizitoriului instanței competente se face prin adresă, sub semnătura prim-procurorului, procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel sau procurorului ierarhic superior, și a stabilit că „Dispozițiile art. 264 alin. (3) din Codul de procedură penală se interpretează în sensul că rechizitoriul trebuie să conțină mențiunea «verificat sub aspectul legalității și temeiniciei». Lipsa acestei mențiuni atrage neregularitatea actului de sesizare, în condițiile art. 300 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul că ea poate fi înlăturată, după caz, fie de îndată, fie prin acordarea unui termen în acest scop”.

§3. Competența organelor de urmărire penală și a organelor de constatare

3.1. Competența organelor de cercetare ale poliției judiciare

Organele de cercetare ale poliției judiciare efectuează cercetarea penală pentru orice infracțiune care nu este dată în mod obligatoriu în competența altor organe de cercetare (procuror sau organele de cercetare penală speciale).

Competența organelor de cercetare ale poliției judiciare nu este condiționată de competența unei anumite instanțe de a judeca o cauză penală, întrucât pentru ele nu funcționează criteriile după care sunt repartizate cauzele instanțelor de grade diferite în funcție de gravitatea faptelor.

Sunt situații în care anumite acte de cercetare penală trebuie să fie efectuate în afara razei de competență teritorială.

Acestea pot fi efectuate personal de către organul de cercetare penală, cu condiția înștiințării în prealabil a organului corespunzător din circumscripția în care se efectuează acele acte sau se poate dispune efectuarea lor prin comisie rogatorie sau delegare.

În cuprinsul aceleiași localități, organul de cercetare penală efectuează toate actele de cercetare, chiar dacă unele dintre acestea trebuie îndeplinite în afara razei sale teritoriale. Organul de cercetare penală este obligat să efectueze actele de cercetare ce nu suferă amânare, chiar dacă acestea privesc o cauză ce nu este de competența lui (art. 213 C. proc. pen.).

3.2. Competența organelor de cercetare penală speciale

Ofițerii anume desemnați de către comandanții unităților militare corp aparte și similare efectuează cercetarea penală pentru infracțiunile săvârșite de militarii din subordine; cercetarea poate fi efectuată și personal de către comandant.

Ofițerii anume desemnați de către șefii comendurilor de garnizoană efectuează cercetarea penală pentru infracțiunile săvârșite de militari în afara unităților militare; cercetarea poate fi efectuată personal și de șefii comendurilor de garnizoană.

Ofițerii anume desemnați de către comandanții centrelor militare efectuează cercetarea penală pentru infracțiunile de competența instanțelor militare, săvârșite de persoanele civile în legătură cu obligațiile lor militare; cercetarea poate fi efectuată și personal de șefii comendurilor de garnizoană.

Ofițerii anume desemnați din cadrul Poliției de Frontieră efectuează cercetarea penală pentru infracțiunile legate de regimul de frontieră.

Căpitanii porturilor efectuează cercetarea penală pentru infracțiunile contra siguranței navigației pe apă și contra disciplinei și ordinii la bord, precum și în cazul infracțiunilor de serviciu sau în legătură cu serviciul, prevăzute în Codul penal, săvârșite de personalul navigant al marinei civile, dacă fapta a pus sau ar fi putut pune în pericol siguranța navigației sau a navei.

3.3. Competența procurorului în efectuarea urmăririi penale

Urmărirea penală se efectuează în mod obligatoriu de către procuror în cauzele care privesc infracțiuni cu un grad de pericol social ridicat: spre exemplu, infracțiunile contra siguranței statului (art. 155-173 C. pen.), infracțiunea de omor (art. 174

C. pen.), luarea de mită (art. 254 C. pen.), arestarea nelegală și cercetarea abuzivă (art. 266 C. pen.), infracțiunile săvârșite cu intenție, care au avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, infracțiunea de spălare a banilor, infracțiunile privind traficul și consumul ilicit de droguri, în alte cauze penale prevăzute în legi speciale [potrivit art. 27 alin. (2) din Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, urmărirea penală se efectuează în mod obligatoriu de procuror în cazul infracțiunilor săvârșite de polițiștii care au calitatea de organe de cercetare ale poliției judiciare]. În toate cazurile enumerate, competența să efectueze urmărirea penală și să exercite supravegherea asupra activității de cercetare penală revine procurorului de la parchetul corespunzător instanței, care, potrivit legii, judecă în primă instanță cauza.

3.4. Competența organelor de constatare

Organele de constatare prevăzute în art. 214 C. proc. pen.:

- organele inspecțiilor de stat, alte organe de stat, precum și ale unităților la care se referă art. 145 C. pen., pentru infracțiunile care constituie încălcări ale dispozițiilor și obligațiilor a căror respectare o controlează potrivit legii;
- organele de control și cele de conducere ale administrației publice, ale altor unități la care se referă art. 145 C. pen., pentru infracțiunile săvârșite în legătură cu serviciul de cei aflați în subordinea ori sub controlul lor;
- ofițerii și subofițerii din cadrul Jandarmeriei Române pentru infracțiunile constatate pe timpul executării misiunilor specifice.

Au calitatea de organe de constatare, spre exemplu, Inspectoratul de Poliție Sanitară și Medicină Preventivă, Oficiul pentru Protecția Consumatorilor, Oficiul Român pentru Drepturile de Autor (în domeniul controlului aplicării legislației cu privire la drepturile de autor și drepturile conexe).

În cazul constatării unor infracțiuni, aceste organe sunt obligate să efectueze o serie de activități, după cum urmează:

- luarea de declarații de la făptuitor și de la martorii care au fost de față la săvârșirea unei infracțiuni;
- întocmirea unui proces-verbal despre împrejurările concrete ale săvârșirii acesteia;
- reținerea corpurilor delictive;
- evaluarea pagubelor;
- orice alte acte prevăzute în lege.

Actele încheiate se înaintează procurorului: în cel mult 3 zile de la descoperirea faptei ce constituie infracțiune; de îndată, în cazul infracțiunilor flagrante; în termenul reglementat de anumite legi speciale. Procesele-verbale încheiate de aceste organe constituie mijloace de probă.

Organele de constatare prevăzute în art. 215 C. proc. pen.:

- comandanții de nave și aeronave, pentru infracțiunile săvârșite pe acestea, pe timpul cât navele și aeronavele se află în afara porturilor sau aeroporturilor;
- agenții poliției de frontieră, pentru infracțiunile de frontieră.

Activitățile de constatare ale acestor organe sunt:

- actele de constatare conferite prin lege în competența organelor menționate în art. 214 C. proc. pen.;

- posibilitatea efectuării de percheziții corporale asupra făptuitorului;
- posibilitatea verificării lucrurilor pe care făptuitorul le are cu sine;
- prinderea făptuitorului.

Actele încheiate se înaintează organului de urmărire penală: în cel mult 5 zile de la prima constatare efectuată; de îndată, în cazul reținerii făptuitorului; când infracțiunea a fost săvârșită pe o navă sau aeronavă, termenele de mai sus curg de la ancorarea navei ori aterizarea aeronavei pe teritoriul român. Procesele-verbale încheiate de aceste organe constituie mijloace de probă.

3.5. Supravegherea exercitată de procuror în activitatea de urmărire penală

Definiție: *Supravegherea urmăririi penale reprezintă un complex de activități specifice desfășurate de către procuror, pentru ca în cursul urmăririi penale să se respecte legea și să se afle adevărul, respectiv să fie lămurită cauza sub toate aspectele, pentru strângerea probelor necesare atât în favoarea, cât și în defavoarea învinuitului sau inculpatului, în vederea realizării scopului urmăririi penale.*

Supravegherea exercitată de procuror în activitatea de urmărire penală are ca obiect: vegherea ca orice infracțiune să fie descoperită; orice infractor să fie tras la răspundere penală și ca nicio persoană să nu fie urmărită penal fără să existe indicii temeinice că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală; vegherea ca nicio persoană să nu fie reținută sau arestată decât în cazurile și în condițiile prevăzute de lege; îndeplinirea scopului procesului penal în condițiile respectării legalității procesuale.

Este competent să exercite supravegherea asupra activității de cercetare penală procurorul de la parchetul corespunzător instanței care, potrivit legii, judecă în primă instanță cauza [art. 209 alin. (4) C. proc. pen.].

Procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare pot prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare fără a trebui să îndeplinească alte condiții suplimentare, fiind necesară doar dispoziția conducătorului parchetului ierarhic superior [art. 209 alin. (4¹) C. proc. pen.]^[1].

[1] Prin dec. nr. 1.058/2007 (M. Of. nr. 810 din 28 noiembrie 2007), Curtea Constituțională admite excepția de constituționalitate și constată că dispozițiile art. 209 alin. (4¹) lit. a)-d) C. proc. pen. sunt neconstituționale. În motivarea deciziei se arată că alin. (4¹) C. proc. pen. a fost introdus prin art. I pct. 15 din O.U.G. nr. 60/2006 și stabilește cazurile în care procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare pot prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare. Curtea constată că, de principiu, reglementarea posibilității procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic superioare de a prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare răspunde unor exigențe ce vizează asigurarea unui cadru legislativ care să permită funcționarea eficientă a activităților de urmărire penală și să stabilească cazurile în care procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare pot prelua, consacrat de art. 132 alin. (1) din Constituție. Așa fiind, nu pot fi reținute criticile autorului excepției, în opinia căruia reglementarea posibilității ca unii făptuitori să fie cercetați de alte organe judiciare, ierarhic superioare, ar aduce atingere îndeplinirii actului de justiție. De altfel, dispozițiile constituționale invocate în motivarea excepției, respectiv cele ale art. 124 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora „justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”, nu sunt incidente în cauză. Aceasta, întrucât actul de justiție, în sensul art. 124, este atributul exclusiv al instanțelor judecătorești, iar prevederile legale criticate se referă la competența procurorilor în faza urmăririi penale și privesc desfășurarea urmăririi penale, ca fază a procesului penal. În același timp însă, Curtea constată că restrângerea posibilității procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic superioare de a prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare, realizată prin dispozițiile art. 209 alin. (4¹) lit. a)-d) C. proc. pen., încalcă în mod vădit prevederile art. 132 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora „Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției”, astfel încât, în ceea ce privește aceste dispoziții, excepția de neconstituționalitate

3.6. Modalități de exercitare a supravegherii

Supravegherea urmăririi penale se realizează prin următoarele modalități: trecerea cauzei de la un organ la altul; participarea directă a procurorului la efectuarea urmăririi penale; verificarea lucrărilor de cercetare penală; dispoziții obligatorii date de procuror; autorizarea, confirmarea, încuviințarea și infirmarea actelor și a măsurilor procesuale de către procuror.

a) *Trecerea cauzei de la un organ la altul.* Procurorul poate să dispună ca, într-o cauză în care cercetarea penală trebuie efectuată de un anumit organ de cercetare, să fie efectuată de un alt asemenea organ, cu condiția ca atât organul de cercetare de la care se ia cauza, cât și cel la care cauza se trece să se afle sub supravegherea aceluiași procuror.

Preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală ierarhic superior se dispune de procurorul de la parchetul care exercită supravegherea acestuia, pe baza propunerii motivate a organului de cercetare penală care preia cauza și după încunoștințarea procurorului care exercită supravegherea.

b) Prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor^[1] a fost introdus în Codul de procedură penală art. 217¹ C. proc. pen. care reglementează *trimiteră cauzei la un alt parchet.* Astfel, atunci când există o suspiciune rezonabilă că activitatea de urmărire penală este afectată din cauza împrejurărilor cauzei sau calității părților ori există pericolul de tulburare a ordinii publice, procurorul general de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la cererea părților sau din oficiu, poate trimite cauza la un parchet egal în grad.

Din analiza articolului, observăm că motivele pentru care se poate dispune trimiterea cauzei la un alt parchet sunt aceleași cu unele dintre motivele ce impun strămutarea cauzelor penale în faza judecării, respectiv activitatea de urmărire penală este afectată

---

urmează a fi admisă. În acest sens, Curtea reține că principiul subordonării ierarhice sau al unității de acțiune a membrilor Ministerului Public, prevăzut de dispozițiile constituționale mai sus menționate și care conferă specificul acestei categorii de magistrați, semnifică legătura existentă între procurorii care compun Ministerul Public, în considerarea căreia aceștia sunt obligați să se supună șefilor lor, adică să efectueze sau să se abțină de la efectuarea unor acte, din ordinul acestora. În virtutea statutului procurorilor consacrat de Constituție, diferit de cel al judecătorilor, care sunt independenți, controlul ierarhic în activitatea procurorilor nu se poate realiza fără posibilitatea efectuării actelor și lucrărilor de competența procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic inferioare de către însuși procurorul ierarhic superior care controlează activitatea procurorilor din subordinea sa. Așa fiind, reglementarea cu caracter strict și limitativ a unor situații în care cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare pot fi preluate pentru efectuarea urmăririi penale de procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare restrânge în mod nejustificat competența acestora din urmă, cu consecința încălcării principiilor care guvernează activitatea Ministerului Public. Chiar dacă, aparent, lit. d) teza întâi a art. 209 alin. (4¹) C. proc. pen. atenuează caracterul excesiv de restrictiv al dispozițiilor cuprinse în lit. a)-c) prin referirea la „alte împrejurări obiective” în care există posibilitatea preluării cauzelor în discuție, teza finală a aceluiași text de lege anulează, practic, acest efect, deoarece condiționează măsura preluării cauzelor de „acordul procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală”. Această condiție impusă de lege nu numai că este într-o vădită contradicție cu principiul controlului ierarhic ce guvernează activitatea procurorilor, ci poate crea și suspiciuni cu privire la modul în care acești magistrați își îndeplinesc atribuțiile, întrucât induce ideea posibilității unei „negocieri” pe o linie ierarhică a competenței de efectuare a urmăririi penale, în funcție de diversele particularități ale unor cauze. În plus, limitarea de competență stabilită prin prevederile art. 209 alin. (4¹) lit. a)-d) C. proc. pen. se poate dovedi, în practică, o piedică în calea eficientizării activității de urmărire penală, ceea ce contrazice însăși rațiunea reglementării exprese a posibilității procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic superioare de a prelua, în vederea urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare.

[1] M. Of. nr. 714 din 26 octombrie 2010.

de împrejurările cauzei sau de calitatea părților ori există pericolul de tulburare a ordinii publice.

În ce privește competența de a dispune trimiterea cauzei la un alt parchet egal în grad, aceasta este una exclusivă și aparține procurorului general de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Titularii cererii sunt persoanele care au calitatea de parte în cauza penală, dar și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu.

c) *Participarea directă a procurorului la efectuarea urmăririi penale.* Procurorul poate să asiste la efectuarea oricărui act de cercetare penală, ocazie cu care poate să îndrume organul de cercetare penală cu privire la efectuarea unor acte de cercetare penală, ori să efectueze personal orice act de cercetare penală.

d) *Verificarea lucrărilor de cercetare penală:*

– procurorul poate cere spre verificare orice dosar de la organul de cercetare penală, care este obligat să îl trimită, cu toate actele materiale și datele privitoare la fapte care formează obiectul cauzei [art. 218 alin. (3) C. proc. pen.];

– se poate deplasa la sediul organului de cercetare penală, ocazie cu care verifică toate dosarele aflate în curs de cercetare;

– verifică actele de cercetare cu ocazia solicitării de către organul de cercetare penală a unei autorizații prealabile, a unei încuviințări, a unei confirmări, atunci când legea prevede aceasta.

e) *Dispoziții obligatorii date de procuror.* Trebuie să fie date în scris și motivat; sunt obligatorii pentru organul de cercetare penală, precum și pentru alte organe ce au atribuții prevăzute de lege în constatarea infracțiunilor.

Organele ierarhic superioare organelor de cercetare penală ale poliției judiciare nu pot să le dea îndrumări sau dispoziții privind cercetarea penală.

În ipoteza în care organul de cercetare penală nu aduce la îndeplinire sau aduce la îndeplinire în mod necorespunzător dispozițiile procurorului, acesta poate sesiza conducătorul organului de cercetare penală, căruia îi revine obligația ca, în termen de 3 zile de la sesizare, să îi comunice măsurile dispuse; poate dispune aplicarea amenzii judiciare de la 500 lei (RON) la 5.000 lei (RON) sau poate propune ministrului administrației și internelor eliberarea din funcția de lucrător de poliție judiciară (art. III pct. 7 din Legea nr. 281/2003^[1]).

f) *Autorizarea, confirmarea, încuviințarea și infirmarea actelor și măsurilor procesuale de către procuror.* Autorizarea este prealabilă efectuării actului de urmărire penală (de exemplu, organul de cercetare penală poate dispune începerea urmăririi penale pentru o infracțiune săvârșită în afara teritoriului țării, de către un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul țării, prin care s-a adus o vătămare gravă integrității corporale sau sănătății unui cetățean român, numai cu autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție).

Confirmarea actului de urmărire penală este o ratificare a acestuia, posterioară actului, fără această confirmare cerută expres de lege neputându-se produce efecte juridice (de exemplu, confirmarea rezoluției sau a procesului-verbal prin care organul de cercetare penală a dispus începerea urmăririi penale).

[1] Legea nr. 281/2003 privind modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale (M. Of. nr. 468 din 1 iulie 2003).